



עלון האגודה



האגודה לטיפוח חברה ותרבות, מורשת יהודי תימן מיסודו של עובדיה בן-שלום

גיליון מס' 22

עמותה מס' 580013522 | 09-8331325 | www.teman.org.il | hatemanim@gmail.com

חברים המבקשים לקבל את העלון בדואר על מנת להפיץ את העלון במקום מגוריהם יכולים לפנות אלינו בטלפון או בדוא"ל

פינת העורך

עותניאל מנצור

רפיון במצוות תפילין, האמנם?

בתקופת המשנה היו מוחזקים בבקיות בכל המצוות שקשורות לתפילין, ואין ספק שגם קיימה, כפי שכתב הרמב"ם בפירושו למשנה שישנם מצוות שהן כ"כ מפורסמות שאין סיבה אפילו לפרטן. אמנם, בגמרא על מסכת שבת מובאים דבריו של רבי שמעון בן אלעזר, שכן היה רפיון במצוות תפילין, ולא מסרו עצמם ואת נפשם עליה, וז"ל: "וכל מצוה שלא מסרו ישראל עצמן עליה למיתה בשעת גזרת המלכות כגון תפילין עדיין היא מרופה בידם".

בתקופת הגאונים והראשונים אנו יודעים על רפיון במצוה, ואפילו הגעה לידי זלזול בה. אמנה מספר מקומות וראיות שמסקנים את תקופת הגאונים והראשונים כאחד. ובראיות אלה אני אסתום על מנת לא להגיע לידי קטרוג בחכמינו הקדמונים והראשונים שעליהם אדני התורה נמסרה ונשתמרה. והסמ"ג כתב על ביקורו בספרד והסביבה כדי להזהיר במצוות תפילין, ולספר על מעלה וקדושתה: "ובשנת תתקצו הייתי בספרד להוכיח... ועשו תשובות גדולות וקיבלו אלפים ורבות מצוות תפילין, מזחות וציצית, וכן בשאר ארצות הייתי אחר כך ונתקבלו דברי בכל המקומות". והתוספות מוכיח שמצוות תפילין הייתה רפויה בתקופתן, וז"ל: "אין תימה על מה שמצוה זאת רפויה בידינו, שגם בימי חכמים הייתה רפויה". וכן ביאר 'הכל-בו' בדיני תשעה באב, כאשר ידוע שהמנהג היה לתת אפר מקלה בראש כל אחד מהציבור, וז"ל: "נמנעו שלא לתת אפר מקלה בראשי חתנים, מפני שאין העם מוחזקים כלל בהנחת תפילין". בעל העיטור, בהלכות תפילין, מביא שני נימוקים מדוע היה רפיון בעבר במצוות תפילין: א. מפני שלא היום מצויים בשוק לקנותם אשתכחי מהציבור הגדול. ב. משום יוהרא, כיון שאין רבים מניחים. מבינים אנו מתוקף דברי האחרונים כמה עניינים: א. הגזרות השפיעו על קיום המצוות. ב. בתקופת הגזרות לא היו מצויות תפילין בשוק. ג. תמיד היו יחידים שדבקו במצוות תפילין. ד. בארץ ישראל היה רפיון גדול במצוות תפילין. ה. יש התייחסות רצינית אפילו בתקופות של גזרות לדין 'מיחזי כיוהרא'. ו. אדם שמוחזק בעברות - ניח תפילין בביתו שלא יהיה כיוהרא. ז. אדם שלא מוחזק בעברות - ניח תפילין בחוצות העיר ללא כל חשש. ח. אדם בעל מעמד הן בגיל והן במעמדו מצפים ממנו להניח, ולכן כשאנו מניח נחשב לו לעוון. העולא לדינא, שבתקופת המשנה דבקו במצווה זו לאהבה, ומיד אחריה בתקופת הגמרא היה אולי רפיון מסוים אך לא הורגש כ"כ בעם, כפי שכבר מציינים התוספות. לענ"ד קשה מאוד לומר שבתקופת האמוראים בעת פירשו את דברי התנאים שלא הקפידו במצוה זו, כפי שהוכח מהגמרא בגיטין. ברם, בתקופת הגאונים והראשונים כבר ראינו רפיון במצוות תפילין

לתגובות ושאלות: Otnielman14@gmail.com

דבר יו"ר האגודה

ד"ר יגאל בן שלום

חודש אלול, האחרון בחודשי השנה, הוא חודש בו מסכמים את השנה החולפת ומתכוננים לקבל את פני השנה החדשה. בחודש זה אנו אמורים לקיים דיאלוג פנימי, כאשר היהדות מדגישה בחודש זה את הדיאלוג בין עם ישראל לבין הקב"ה. "שובו אלי ואשובה אליכם" (מלאכי ג, 2). רעיון התשובה הוא הרעיון המרכזי בחודש זה ובימים הראשונים של חודש תשרי. אני מציע במאמר זה לקיים בחודש זה דיאלוגים נוספים. שיח פנימי בו נבחן את עצמנו ביחס למשפחה, לקהילה, לחברה ולמדינה.

משפחה - האם עושים אנו די בהקניית ערכים למשפחתנו, ילדינו ונכדינו מעבר לעיסוק ההכרחי של נשיאה בעול הפרנסה והקיום. קהילה - אנו מדינה של קיבוץ גלויות. הקשר החזק בין התשובה לקיבוץ גלויות נאמר בפרשת ניצבים: "והשבת אל לבבך... ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבץ מכל העמים... אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה". האם אנו פועלים לחיזוק הקשר בקהילה. הן הקהילה בה אנו חיים, הן הקהילה על ברכיה נולדנו וגדלנו.

חברה - בנויה קהילות קהילות. כיצד תורמים אנו לחיזוק הקשר בין הקהילות השונות. מה אנו יודעים על הקהילה האחרת? האם פועלים אנו לקירוב בין הקהילות השונות. אין קירוב אלא מתוך היכרות. האם מכירים אנו את אורח החיים השונה ומנסים להבינו ולהתחבר אליו.

מדינה - לקיים דיאלוג פנימי בנושא זה, קשה ביותר. מנהיגי המדינה אמורים להיות "עיני העדה" (במדבר טו, כד). הם אמורים לדעת מה טוב לנו, אזרחי המדינה ולנווט את ספינת האומה בהתאם.

מטבע הדברים, אין בנו אחידות דעים בבואנו לשפוט את מנהיגינו ומעשיהם. יחד עם זאת חייבים אנו לשאול עצמנו מה אנו עושים כדי להשפיע ולקדם את הערכים והנושאים בהם אנו דבקים. האגודה לטיפוח חברה ותרבות, קיימה אירועים רבים בחודש אב ברחבי הארץ. אירועים מקוריים של שילוב המורשת ושילוב הדורות. אחד האירועים המרגשים היה קריאת רחוב על שמו של מייסד האגודה ונשיאה, עובדיה בן שלום בעיר חדרה.

בחודש אלול אנו מקיימים אירוע מסכם של השנה בשבת פרשת "כי תצא" (ט-יא אלול 2/9-31/8). אנו משלבים אמירת סליחות בכותל המערבי כמנהג אבותינו (חמישי בלילה) ועונג שבת בשמחה, בשירה, בדברי תורה ושיחות מפי מרצים אשר יעשירו את חיינו הרוחניים.

אני תקווה שגם בשנה הבאה יהיו בנו הכוחות אותם אנו שואבים מכם, החברים, לקדם, לפתח ולהרחיב את מורשת יהודי תימן והנחלתה, יחד עם קירוב הדור הצעיר וקירוב הלבבות.

בכל סידורי תימן הקדומים לא מוזכרים המנהגים של תענית בערב ראש השנה, הליכה לקברי צדיקים, טבילה במקווה, תספורת ורחצה לכבוד החג, ועוד. כמו כן לא הוזכרו בסידורי תימן הקדומים תפילת מנחה לערב ראש השנה, כיון שהיא תפילת החול הרגילה.

שלושת המנהגים הראשונים לא הוזכרו, כיון שלא נהגו בהם בעבר בתימן, ואילו תספורת ורחצה, ברור שהיו נוהגים בערב ראש השנה, כפי שנהגו בכל ערב שבת וחג, ולא היה בזה מנהג מיוחד דווקא בערב ר"ה.

מהרי"ץ, אשר כתב את סידורו במחצית השנייה של המאה הי"ח, לא התייחס למנהגים אלו בגוף הסידור כיון שבגוף הסידור כתב בד"כ את הנוסח מהסידורים הקדומים, ובפירושו לסידור כתב מנהגים חדשים רבים, ובמנהגים אלו כתב "הרבה פרושים נהגו להתענות בערב ראש השנה וזכות הוא להם, וזכות הוא לו לוותר שלישי עונותיו כדאיתא במדרש...

ויש שנהגו לילך על קברי הצדיקים כדי שיבקשו המה רחמים עלינו וגם הוא יבקש רחמים עליהם שמה. ויש שנהגו לטבול בערב ראשנה במקוה ובה תלוי גם כן להתקבל תפלתו ביום הנורא יום הדין דראש השנה. ומצוה על כל אדם להסתפר ולרחוץ ערב ר"ה ואח"כ ילך להתפלל גם כן תפלת מנחה בבית הכנסת באימה ויראה..."

ויש לשים לב לניסוח המדויק של מהרי"ץ בדבריו, לגבי הליכה לקברות צדיקים, תענית בערב ראש השנה וטבילה במקווה כתב בנוסח "ויש פרושים... ויש שנהגו", ואילו לגבי תספורת ורחיצה בערב החג כתב "ומצוה", והדברים מובנים שכן מקורם במנהגי תימן העתיקים.

בכל ערב שבת וחג הקפידו בתימן להסתפר ולרחוץ לכבוד שבת וחג, זוהי מצוות כבוד שבת, ומצוה זו עתיקת יומין מימי ישעיה הנביא כפי שכתוב "וקראת לשבת עונג ולכבוד ה' מכוּבד", ואילו שלושת המנהגים האחרים הם מנהגים חדשים שחדרו לתימן בדורות הסמוכים למהרי"ץ, מנהגים שלא התפשטו מאוד בציבור, ולכן מהרי"ץ ניסח זאת במילים "יש פרושים" ו"יש שנהגו".

וכך היה מנהג תימן הפשוט בקרב קהילות הבלד, להקפיד להסתפר ולהתרחץ בכל ערב שבת וחג, אך לא נהגו להתענות וללכת לקברי צדיקים, והמהדרים היו טובלים במקווה.

מנהג נוסף שהזכיר מהרי"ץ בסידורו הוא המנהג שנהגים בערב ראש השנה, לעשות התרת נדרים לאחר תפילת שחרית, ונחלקים הציבור לשתי כתות ואומרים "שמעו נא רבותי". וכתב מהרי"ץ בפירושו לסידור "מנהג ארץ ישראל להתאסף בערב ראש השנה בבית הכנסת להתרת נדרים ושבעות, ועושים שני ענינים, תחלה לתקן מה שקלקלו לעשות התרה על העבר..."

הווי אומר, שמנהג זה של התרת נדרים הגיע לתימן ממנהג ארץ ישראל ופשט בתימן וברוב קהילות הבלד, ומי שלא הספיק התרת נדרים בערב ראש השנה עושה עד יום כיפור.

משיח השקר שבתאי צבי והשפעתו על יהודי תימן תנועתו של שבתאי צבי, שתפסה תאוצה במהלך המאה ה-15 בכל רחבי האימפריה העותומאנית המתפשטת, הגיעה גם למצרים ומשם גלשה לתימן כבר בסוף שנת 1666, בטרם נודע דבר התאסלמותו. הפרסום והבשורה סביב שבתאי צבי ותנועתו עוררו את ליבו של אחד ממקובלי תימן בן התקופה לכתוב חזון גאולה גדול בשם "גיא חזון", שכלל בתוכו ידיעות משיחיות שהגיעו ממצרים, בה פעלו חסידיו של שבתאי צבי. בתוספות מדמיונו העשיר של הכותב, הוא מנבא וחזה ברוחו, עפ"י חישובים אפולוגטיים, ששבתאי צבי המשיח יגיע לתימן בשנת תכ"ז (1667). תעודה חזונית זו היא בודאי המסמך החשוב ביותר לתולדות תנועת שבתאי צבי בתימן כי היא נכתבה בתקופתו ממש. פרופ' רצהבי העלה השערה שחיבורו נכתב ע"י ר' שלום שבזי. לעומתו פרופ' טובי שולל זאת בהסתמכו על מהדורה קמא שנתגלתה לאחרונה ושאינה כל נגיעה לשבתאות. יחד עם זאת קיימים מסמכים נוספים, אומנם מאוחרים יותר, המתעדים תקופה זו. להלן פירוט ארבעה מסמכים המתעדים תקופה זו:

א. בתוך סידור "תכלאל", שנכתב בשנת 1650, מסיים הסופר את דברי חתימתו (קולופון) כנהוג אז במילים שמביעות תקווה לגאולה שלמה ובהפניית בקשה ותפילה לקב"ה שישלח לנו במהרה וגאלנו המלך המשיח מלכנו ויבנה בית מקדשנו וכו'. מאוחר יותר, מסביב לדברי חתימה זו, הוסיף מאן דהו את הדברים הבאים שמביעים את האכזבה משבתאי צבי: "הייתה שנת הבשורה בשנת התכ"ז (1667) ליצירה ובעוונותינו הרבים נתארכה ביאת משיחנו ונתחדשו כמה גזרות קשות ובקשו מלכי האומות לגרשנו בשנת התט"ח (1679)" [גלות מוזע].

ב. בסידור אחר, שנכתב בשנת 1710, חותם הסופר המפורסם פנחס בן גד הכהן בשולי העמוד הראשון: "ואודיעך אחי ממה שאירע לנו בזמן הזה מתחילת שנת אתתק"צ ואאתקצ"א לשטרות (1679-1680) כי המלך גזר והחרים כל בתי כנסיות של ערי תימן ויש מן הספרים וכתבי הקודש נתבזו ביד הגויים בעוונותינו ולא היינו מתפללים אלא יחידים ובחשאי בבתים... ואחר כך גזר המלך על היהודים שיגלו אל מדבר מוזע והחרבו הבתים... והיינו לחרפה" וכו'.

ג. תיאור מפורט יותר אודות ההתעוררות המשיחית בתימן, למשמע בשורת המשיח שהגיעו מא"י וממצרים, אנו מוצאים בחיבורו ההיסטורי של המשכיל היהודי ר' חיים חבשוש, בכרוניקה שנכתבה ברבע האחרון של המאה ה-19 בתוך חיבורו שנקרא: "קורות ישראל בתימן" [פורסמה בתוך "תולדות יהודי תימן- מכתביהם" בשנת 1980, בהוצאת מרכז זלמן שז"ר עמ' 9-10] פורסם לראשונה ע"י הרה"ג יוסף קאפח בשנת תשי"ח (1948). וכך הוא כותב: "בשנת תפ"ח 1668 עופפו אל אויר ארץ התימן שמועות שבתאי צבי שר"י (שם כרשעים ירקב) מעיר טבריה ת"ו שכבר נתגלה המלך המשיח והיהודים שבתמן מרוב צערם מהאומות ודחקן ועניינים בין שכניהם הערביים תמיד נפשם חפצה ומשתוקקת אל שמועות שקר והבלים כי הם מאמינים בני מאמינים אבות עם בנים על גאולתם ועל ביאת המשיח... ויהיו מתלחשים כתות כתות אנשים ונשים ומתקבצים שמחים ועולצים ומתפללים אל ה' שימהר את הקץ ולא יאחר וגזרו על

על קצה הלשון

משה אוסי

הרהורי אלול

חודש אלול נתייחד להיות חודש הרחמים והסליחות, כי משה רבנו עלה למרום בפעם השלישית בר"ח אלול וירד עם הלוחות השניים לאחר 40 יום. יום ירידתו חל ב-י' בתשרי, ומכיוון שביום זה מחל הקב"ה על עוון העגל, נתקדש יום זה להיות יוה"כ-יום סליחה וכפרה. וכפי שתקעו בני"י במדבר סיני בשופרות ב-40 יום אלה וביקשו מחילה וסליחה על עוון העגל, אף אנו, אשכנזים כספרדים, תוקעים בשופר מר"ח אלול כדי לעורר את הלבבות. וכבר באלול נפתחים השמים והמלך 'יורד' מכסאו אל השדה כדי שאנשי ממלכתו יוכלו לשטוח בקשותיהם ישירות וללא תיווך ("קראוהו בהיותו קרוב" - ולכן הספרדים מתחילים את הסליחות כבר באלול), לקיים מה שנאמר: 'אלו"ל' - "אני לדודי ודודי לי".

האר"י הקדוש כתב: "ואשר לא צדה והא-להים אנה לידו ושמתי לך", ראשי תבות: 'אלו"ל', לומר כי חודש זה הוא עת רצון לקבל תשובה על חטאים שעשה בכל השנה, וגם רמז שגם על השגגות ('לא צדה') צריך לעשות תשובה בחודש הזה. ומצאנו עוד שני פסוקים הרומזים ל-'אלו"ל': 1. "ומל ה' א-להיך את לבבך ואת לבב זרעך" 2. "איש לרעהו ומתנות לאביונים. וידוע ש'תשובה (צו"ם=136), תפלה (קו"ל=136) וצדקה (ממו"ן=136) מעבירין את רוע הגזרה". ויוצא שהפס': "ומל ה'" וגו' רומז לתשובה, והפס': "אני לדודי" וגו' רומז לתפלה שהיא 'רינת דודים', ו"איש לרעהו" וגו' רומז לצדקה. דורשי רשומות מצאו כי ב"זאת יבא אהרן אל הקדש" זאת עולה בנימטריא 408, כפולה של 136 ב-3.

כידוע שמות חדשי השנה אינם עבריים במקורם ומוצאם מבבל, והגולים, שחזרו עם שיבת ציון ובנו את הבית השני, הביאו איתם את שמות החודשים. האנציקלופדיה המקראית מציינת כי מקור השם 'אלול' הוא בשפה האכדית ופירושו: טיהור וכפרה. סברה אחרת אומרת כי ELULU פירושה באכדית: תקופת האסיף, ויש הרואים בה מלה ארמית-אללתא וקשורה למלה העברית 'עוללות'-פרי הנשאר אחרי הבציר או המסיק. ואם נקבץ את שלושת הפירושים נראה שחודש אלול ותחילת תקופת הסתו הם ימי האסיף ו'חישוב' מאזן היבול החקלאי, בד בבד עם עשיית 'חשבון' נפשי, רוחני, ועם שני ה'חישובים' נכנס האדם ב'דחילו ורחימו' אל השנה החדשה, מחד גיסא הוא מטהר את נפשו ומבקש מחילה וכפרה ומאידיך גיסא הוא מתפלל לגשם ברכה כדי לזכות ביבול מספק לקיץ בא. האדם מזדהה עם עולם ההווה- הוא שב אל מקור נשמתו כפי שעושה ה'שנה' השבה אל תחילתה- אל 'תשובת השנה'.

"משנכנס אלול ועד יוה"כ, כשכותב אדם אגרת לחברו צריך לרמוז בו בתחילתו או בסופו שהוא מבקש עליו ומברכו שיזכה בימי הדין הבאים להיכתב ולהיחתם בספר חיים טובים". ואף אנו נעשה כן: 'ובספר חיים ברכה ושולם ופרנסה טובה ניזכר וניכתב אנחנו עם כל עם ישראל', אכי"ר! תהא שנת עבוד חיובית!

לשיעורים ולהרצאות: 098335016 mosheossi@gmail.com

עצמם שלא יאכלו בשר מבושל כי אם צלי אש ושלא ישתו יין ואפילו בליל פסח ושיאכלו כל מאכל תפל מבלי מלח". בהמשך מתואר כי הדברים הגיעו לידיעת השלטונות המוסלמיים, שהגיבו בחומרה רבה כלפי הקהילה היהודית: עינו אותם ואסרו אותם ובזזו את כל רכושם והוכיחו אותם על בגידתם באיסלם ובמוחמד וכפו עליהם להתאסלם או למות בחרב. היהודים עמדו בחירוף נפש על דתם וקדשו שם ה' והמלך הענישם בחומרה.

ד. הזי ההתעוררות בתימן בימי שבתאי צבי נשמעים גם מתוך כמה שירי גאולה של ר' שלום שבזי שנכתבו בימים ההם. למעשה, ר' שלום שבזי שנולד בשנת 1619 ונפטר בשנת 1720 חווה את כל התקופה הזו הלכה למעשה והזי הדברים נשמעים בשיריו, ישנם שירים בודדים שמבטאים בפירוש את אהדתו של הרש"ש לשבתאי צבי ועל כך כתבו פרופ' רצהבי ופרופ' טובי. לקח זמן לגלות שירים אלה כי הייתה נטיה להוציאם מהמאגר של שירי שבזי, לאחר שנתבררה האכזבה משבתאי צבי.

לסיכומו של עניין, ניתן לומר כי אעפ"י שבפועל שבתאי צבי לא הגיע לתימן, הרי שחסידי דאגו להפיץ את האמונה המשיחית בו והזי אמונה זו נתקבלו בהתלהבות גדולה בתימן. למעשה, כתוצאה מכך, בין השנים 1666 ועד 1680 עוברת טלטלה עזה על יהודי תימן באמצעות גזירות שונות ומשונות, רדיפות דת, הוצאות להורג, מאסרים, שוד וביזה וחורבן, וביותר מכל ההגליה למוזע שתוצאותיה היו הרות אסון ליהודי תימן. על גלות זו נספר באחד מן הפרקים הבאים, לאחר שנסיים את פרשיות משיחי השקר.

אבן האוניקס מתימן

פרופ' זהר עמר

אבן האוניקס (Onyx), בערבית "ג'זע", שייכת לקבוצת מינרלי הכלקדון. מאופיינת בתשליב של פסים מתחלפים של צבעים שונים כמו לבן ושחור או חום. היא נחשבה לאחד מאבני החן הפופולריות של העולם הקדום. היא זוהתה לפי חלק מהפירושים עם ה"שוהם" שהיו על כתפות האפוד של הכהן (שמות כה, ז, כח, ט ועוד) או עם אבנים שונות של החושן. למשל, לדעת רבינו סעדיה גאון תרגם את ה"לשם" עם ה"ג'זע". המקורות הקדומים שעסקו במרבצי אבני החן ציינו את אזור חצי האי ערב ובעיקר את הרי תימן כאחד ממקורות האוניקס החשובים. בספרות הערבית שעסקה במינרלים כתוב, שיש בתימן אוניקס מסוגים שונים וכולם מופיעים באזור של מרבצי אבן הקרנליאן (עקי). המשכיל הערבי אלאדריסי (אמצע המאה השתיים-עשרה) ציין במיוחד את האבן שמקורה בשבאם שבחבל חצ'רמות שבתימן. אחד מסוגי האוניקס התימני נקרא "בקראני", שהיה עשוי שכבות של צבעים שונים, כגון לבן, שחור ואדום. האומנים היו חוקקים בהם ציורים וכתובות בגוונים שונים והוא מבוקש עד היום, בעיקר לטבעות חותם. מדובר באבן חן, שבמרכזה עובר עיגול כהה על רקע שוליים בהירים, כדמות האישון בעין. הוא מזוהה עם "עין עגלא" - אבן האחלמה על פי תרגום אונקלוס. על סוגלתו הרפואית של האוניקס כתב רבי שלום שבזי: "גז'ע - מועיל למקשה לילד, תלה אותה עליה ותלד מיד". להרחבה: זהר עמר, החן שבאבן - אבני החושן ואבנים טובות בעולם הקדום, הר ברכה תשע"ז

מדור משפחה

אהובה בן שלום

בגליון זה נדבר על השפעתה של משפחת המוצא על הזוגיות וההורות. משפחה היא חוליה בשרשרת של דורות. יש בה עבר, הווה ועתיד. כל משפחה גרעינית שנוצרת, אינה נוצרת יש מאין. זה מתחיל וממשיך עם הסתכלות על העתיד. בניית משפחה חדשה היא לא במקום הקשר למשפחת המוצא. הרצף קיים לעולם. לא בונים משפחה חדשה ומנתקים מהישנה. לקשר הבינדורי יש השפעה על חיי הנישואין וההורות. זה אחד הקשרים החזקים והנמשכים בין בני האדם. מערכות יחסים בתוך משפחת המוצא הרבה פעמים הם תלויי תרבות. העולם המודרני מעודד עצמאות ופחות תלות. אנחנו נחשבים מדינה מערבית ועדין החברה הישראלית היא חברה מאוד משפחתית. למשל בחגים אצל מי מתארחים?

שנות הנישואין הראשונות מאוד קשות להתמודדות. מצד אחד קיימת מטלה מרכזית של בניית משפחה גרעינית חדשה ומצד שני קיים צורך ליצור גבולות מאוד ברורים עם משפחת המוצא. המורכבות היא מעצם המטרה ליצור איזון עדין בין הצורך בנפרדות ואוטונומיה האישית מבלי ליצור ניתוק ממשפחת המוצא.

להלן מספר דוגמאות למצבים שבהם למשפחת המוצא יש השפעה על הזוגיות והורות שלנו

1. טכס החתונה – מציין את הצעד הרשמי שמחבר בין שתי משפחות שאין ביניהן קשר דם למשפחה מורחבת. כל משפחה מביאה איתה לטכס הזה את העולם שלה. 2. הקשר בין המחוננים- פתאום נוצר צורך ליצור קשרים קרובים מאוד עם אנשים שבקושי הכרנו. לא בחרנו בהם. זה שבן או בת הזוג בחרו זה את זה קבע סיטואציה חדשה שאנחנו צריכים להיות בקשר עם משפחה מורחבת. 3. קרבה פיזית למשפחת המוצא- יש מצבים בהם הזוג גר קרוב למשפחת המוצא. זה עלול להשפיע על ההתנהלות העצמאית של בני הזוג. 4. קשר כלה – חמות: אחד הקשרים שעדין נחשבים מאוד מורכבים ומשפיע על חיי הנישואין ועל ההורות.

איך מתמודדים? זוג חייב לפתור את כל בעיות הזוגיות שלו לפני שהוא נכנס למערכת ההורית מכיון שיש לו אחריות מלאה על התפתחותם התקינה של הילדים שיגיעו לעולם. היכולת לפתור את בעיות הזוגיות קשורה לרמת המסוגלות של כל אחד מבני הזוג להתמודד עם כל חברי המשפחה תוך שמירה על האני הפרטי שלו. ברוב המצבים זה קשור לחוסן של כל אחד מבני הזוג והיכולת שלו ללמוד, לראות ולחיות עם בן הזוג שלו או עם האחרים גם ברגעים לא נוחים. המשולש שבו ימצא האיזון בין הנאמנות לבני הזוג והמשפחה הגרעינית לבין משפחת המוצא – אלה יקבעו את מערכת היחסים והמודל לינג להורות שלנו.

להזמנת הרצאות: 050-2399543 ahuvabns@gmail.com

ממאגרי המוזיאון

מחברת: כרמלה אבדר; צלם: יאיר חובב

דקה, כשח; ענק חזה

מקום: צנעא

תאריך ייצור: המאה ה-20

חומרים: כסף

תיאור הפריט: גירסה של ענק דקה משופעת בקמיעות: בית קמיע גדול במרכז, ושניים קטנים – בצדדים; ובעיטורים סמליים על חרוזי הכסף - דגם עדשה (בלסנה - גרגר כסף מוקף בחוט קפיצי או חוט שזור) ודגם שעורה (שעיריאת), שנועד להדביק את העונדת בפוריות הדגן; ואילו בכוחם של חרוזי ה"ענבר" (כהרב = חשמל) למשוך את הכוחות הקוסמיים המטיבים.



אוצר הפתגמים

מרדכי יצהרי

• קד אַלְזָאנָה, וְלֹא הַד' אַלְעָמֵר:

הנישואין עדיפים על חיים שכאלה.

פירוש: אומר אדם שכל חייו בנדודים ואין מי שיכין לו את ארוחותיו.

• צַמְנָא צַמְנָא / וּבְלִבָּאנָה פְּטֵרָא:

צמנו ועוד צמנו / ובלבונה סעדנו.

פירוש: אמור על נערה שנשארה רווקה זמן רב ולבסוף נישאה לזקן.

• עַין פִּי אַלְמִקְבֵּרָה / וְעַין תְּדוּוֹר מְרָה:

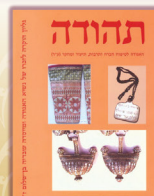
עין לכיוון בית קברות, ועין משוטטת אחר אשה חדשה.

פירוש: רמוז על אדם שבימי אבלו נוהג בדו פרצופיות. מצד אחד,

נושא עינו בנכנסות לבית כדי לשאת אחת מהן לאשה.

פעילות האגודה

- ימי עיון ותרבות
- הוצאת ספרים
- מלגות לסטודנטים



- הוצאת כתב העת המדעי – תימא
- הוצאת כתב העת – תהודה
- המרכז לחקר יהדות תימן ותרבותה
- ע"ש עובדיה בן-שלום במכון בן-צבי
- חוגי שירה וטעמי המקרא

- מוזיאון יהדות תימן בנתניה
- המכון לכתבי יד ע"ש יחיא גרמי
- ספריית עיון ומחקר
- ארכיון המוסיקה והצליל בניחול איתמר פנחס
- פעילות בקרב העולים החדשים מתימן



העלון מודפס בסיוע

מכון בן-צבי

לחקר קהילות ישראל שבמזרח